

Autor knjige koja je oborila sve rekorde **VESELA A**

ADAM KI

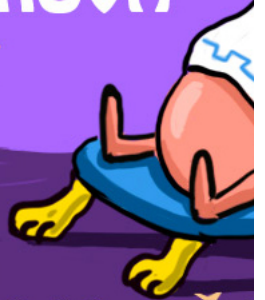
Ilustrovao **HENRI PEJK**

ČUDESNA MEDICINA

JEZIVA (A STVARNA) ISTORIJA GROZNIH BOLESTI I ŠAŠAVIH LEKOVA

„PRESMEŠNA KNJIGA KOJA OČI
ZGRAŽAVA I PODUČAVA, SVE U IS
INDEPENDENT

The background of the page is white, decorated with several grey, abstract splatters and handprints of varying sizes and orientations. The central text is in a bold, black, sans-serif font.

ČUDESNÁ MEDICINA

ČUDESNÁ MEDICINA

**JEZIVA (A STVARNA)
ISTORIJA GROZNIH BOLESTI
I ŠAŠAVIH LEKOVA**

ADAM KEJ

**ILUSTRACIJE: HENRI PEJKER
PREVOD S ENGLJSKOG: AIDA RAJAŽET**

Naziv originala:

Kay's Marvellous Medicine

A gross and gruesome history of the human body

by Adam Kay

Illustrated by Henry Paker

Copyright © Adam Kay, 2021

Illustrations © Henry Paker, 2021

First published as KAY'S MARVELLOUS MEDICINE

in 2021 by Puffin Books, an imprint of

Penguin Random House Children's.

Penguin Random House Children's is part of the

Penguin Random House group of companies.

© Za srpsko izdanje Propolis Books 2022

Sva prava zadržana.
Preštampavanje i umnožavanje zabranjeno u delovima i u celini.

*Posvećeno Majklu Šarpingtonu, koji je u školi
proizveo neverovatan prdež u trajanju od jednog
minuta i od tada je poznat kao Majkl Prdonja.*

*Veliko hvala mojoj baba-tetki Pruneli
što je pročitala prvu verziju ove knjige
i upisala u nju svoje dragocene komentare.*

SADRŽAJ

Glavni događaji u medicini	8
Nešto kratko ali bitno gde saznaješ o čemu je ovde reč (poznatije kao Uvod)	11
Poglavlje u kome doktori buše rupe u ljudskim lobanjama i puštaju struju kroz tela mrtvaca (poznatije kao MOZAK)	19
Poglavlje s balavim pijavicama i pušećim dupetima (poznatije kao KRVOTOK)	61
Poglavlje o pošastima, boginjama, penicilinu i džinovskim crvima koji iskaču iz lica (poznatije kao INFEKCIJE)	95
Poglavlje u kome jedan prdež ubija deset hiljada ljudi (takođe poznatije kao CREVA)	129
Poglavlje u kome ti otpadaju prsti i pereš kosu mlevenim miševima (poznatije kao KOŽA)	157
Poglavlje s cirusima, gareži i 400 miliona štucanja (poznatije kao PLUĆA)	187
Poglavlje u kome niko ne pere ruke i frizer ti amputira nogu (poznatije kao HIRURGIJA)	219

Poglavlje u kome fensi žabe nose pantalone i novorođene bebe imaju veći džeparac od tebe (poznatije kao <i>REPRODUKCIJA</i>)	255
Poglavlje u kome eto baš svi pijuckaju toplu šolju mokraće (poznatije kao <i>JETRA I BUBREZI</i>)	283
Poglavlje u kome pljačkaši pelješe grobnice i doručkuju ljudske lobanje (poznatije kao <i>KOSTI</i>)	313
Poglavlje s gadnom mokraćom, čarobnim zracima i kapljicom golublje krvi (poznatije kao <i>UŠI I OČI</i>)	341
Poglavlje s tonom sadnica graška, zlim blizancima i groznim mišićavim bebama (poznatije kao <i>GENETIKA</i>)	363
Nekoliko bitnih reči za kraj (poznatije kao <i>ZAKLJUČAK</i>)	383
Pravno obaveštenje	386
Zahvalnice	388
Doktorografija	390
Indeks	397

GLAVNI DOGAĐAJI

1600. p. n. e. (STARI EGIPAT)

Lekari su otkrili da srce pumpa krv po telu. Ali, isti ti lekari mislili su i da fekalije ističu iz srca, zato nemoj previše da se oduševljavaš njima.

400. p. n. e. (STARA GRČKA)

Hipokrat je ustanovio da bolesti nemaju veze s magijom. Ako slučajno imaš utisak da bolesti imaju neke veze s čarolijama, izvinjavam se zbog spojlovanja.

1928

Gospodin Aleksandar Antibiotik otkrio je antibiotike. Mislim, gospodin Antibiotik Fleming. Izvini, gospodin Aleksandar Fleming. E, to je već bolje.

1910

Marija Kiri otkrila je radijaciju i od tada su svi domovi postali prijatno topli. Ne, čekaj, to su radijatori. Radijacija (zračenje) je tretman protiv karcinoma.

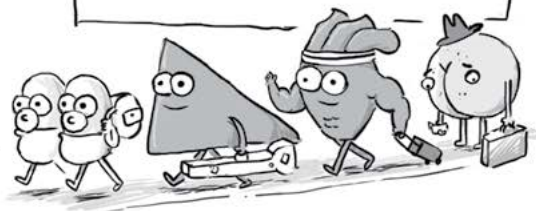
1929

Lekari su otkrili da je pušenje opasno po zdravlje. Pre toga, doktori su mislili da je pušenje zdravo – ne bih da nazivam ljude idiotima, ali...

1954

Urađena je prva transplantacija bubrega. Ubrzo je usledila transplantacija jetre, srca i dupeta (dobro, ne baš dupeta).

U MEDICINI

100. n. e. (STARI RIM)

Rimljani su ustanovili da je mozak zadužen za mišljenje.

800. n. e. (SREDNJI VEK)

Otvorena je prva medicinska škola. Pre toga ljudi su verovatno samo nagađali kako da postanu lekari?

1590

Izumljen je prvi mikroskop i odjednom je sve počelo da izgleda ogromno.

1895

Urađen je prvi snimak X-zracima (neki ih zovu rendgen-ski). Nema blage veze na šta se odnosi to iks. Možda na ksilofon?

1842

Data je prva anestezija. Pacijenti su sada tokom operacije spavali, a nisu više urlali: „AAAAA! Prestani!“

2020

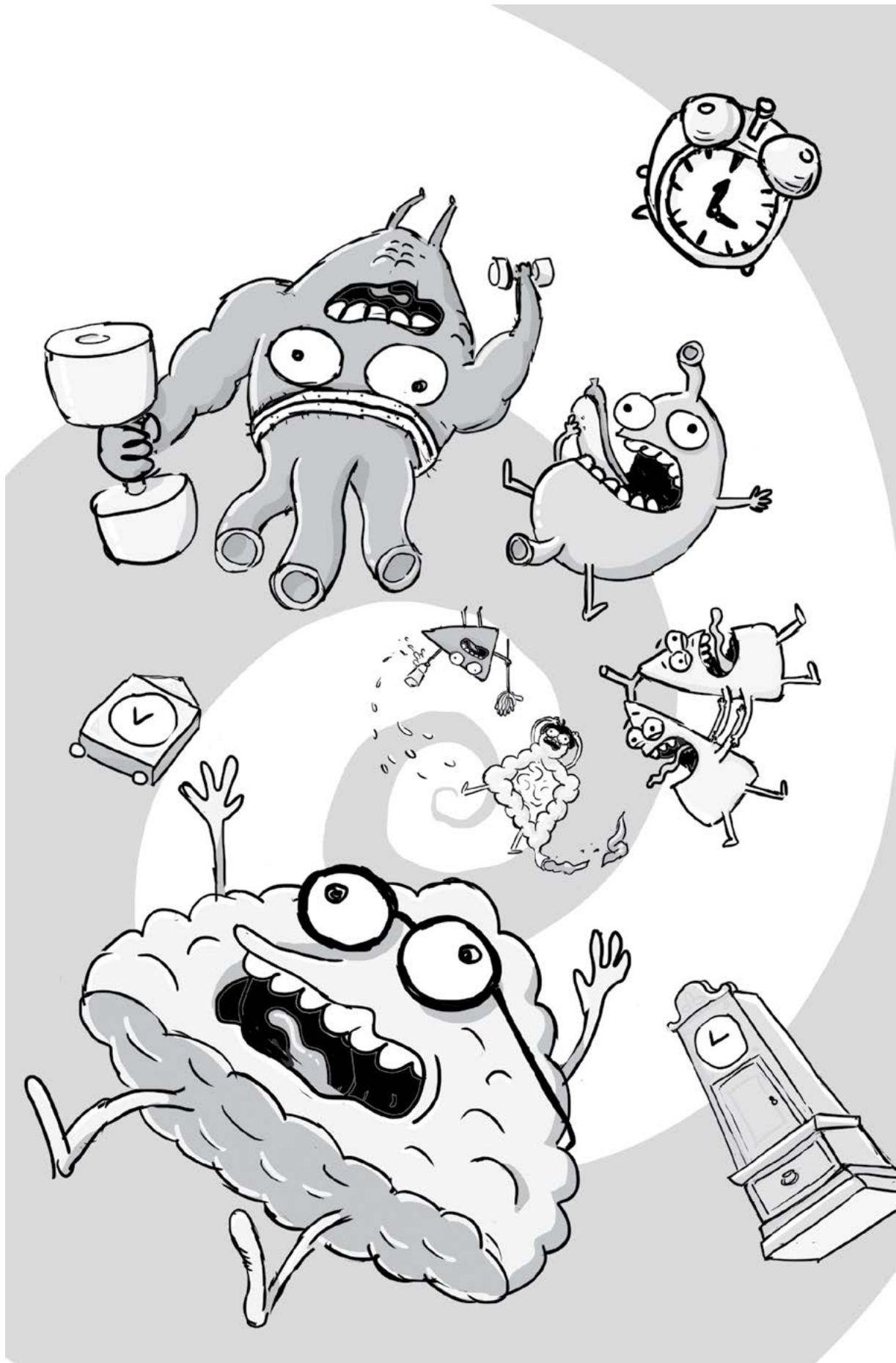
Svet je zahvatila pandemija izazvana korona virusom.

1980

Rođen je Adam Kej, najšarmantniji genije cele medicine.

2185

Ljudi-hobotnice sa planete Zarg osvajaju našu planetu. Izvini, što sam ti to rekao,

Nešto kratko ali

Bitno

na samom
početku KNJIGE
gde saznaješ
o čemu je ovde reč

—————
(takođe poznatije kao UVOD)

HAJDE DA PRIČAMO O STARIM DANIMA. Ne, nisam mislio na prošli Božić – moramo da se vratimo malo više u prošlost. Gde se sad nalaziš? Kod dinosaurususa? E, pa previše je. Premotaj malo unapred – e tako, to je već bolje.

Kad pomisliš na istoriju, verovatno zamišljaš vitezove u nezgrapnim oklopinama kako jašu bojnim poljima, na stare Egipćane kako grade piramide ili na okrutne kraljeve i kraljice kako ljudima odrubljuju glave. Možda znaš da su nekad fekalije tekle po ulicama zato što niko još nije izmislio kanalizaciju i da su odrasli terali decu da se pentraju po krovovima i čiste dimnjake.

To i nije bilo tako loše. Ta lenja, smrdljiva derišta bar su radila nešto korisno i nisu lenčarila. Puncela

Dok se sve to odvijalo, nešto je ipak ostalo prilično nepromenjeno: ljudsko telo. Lekar koji ti je prošle nedelje izlečio osip na dupetu (ne brini, neću nikome reći), samo je poslednji u nizu lekara koji već vekovima pregledaju ljudska dupeta. Međutim, prilično sam siguran da je lekar koji je tebe pregledao malčice drugačiji od onog koji je lečio ljude u starom Egiptu. Pre svega, tvoj lekar verovatno ima zdravije zube

i sigurno nije nosio zlatni ukras na glavi u obliku glave šakala. (Pravo govoreći, baš bih voleo da sam mogao da nosim zlatni ukras u obliku glave šakala dok sam radio kao lekar). Ipak, mnogo važnije je to što tvoj lekar zna mnooogo više o ljudskom telu od lekara iz onog vremena.

Upravo to je bio glavni problem u drevnim vremenima – ondašnji lekari nisu imali ni približnu ideju kako ljudsko telo zapravo funkcioniše. I kad bi te spopalo nešto tako bezazleno kao što su bubuljice na stražnjici, moglo se dogoditi da debelo nagrabusiš. Lek za te nesrećne bubuljice (kad smo kod njih, jesu li prošle?), bio bi nešto potpuno bezvezno – ispiranje guze mokraćom ili ubacivanje insekata u gaće.

Ne veruješ mi? Pa, dobro, šta kažeš na to da se ti i tvoja bubuljičasta zadnjica malo provozate vremenskom mašinom? Ne brini – nije ti potreban lanč-pa-

ket niti postoji šansa da će promeniti tok istorije slučajnim kijanjem u facu Julija Cezara ili da ćeš uspeti nekako da izazoveš da kišne gliste zavladaju ljudskom rasom.

ČUDESNA MEDICINA

Vratićemo se hiljadama godina unazad da vidimo kako su se tadašnji lekari snalazili bez svih onih stvarčica koje nam danas gotovo svakodnevno spasavaju živote, počevši od antibiotika, anestetika pa do rendgenskih zraka i skenera. Osim toga, zavirićemo i u sve greške i eksperimente (da budem iskren, uglavnom u greške) koje su nas naposljetku dovele do toga da ukapiramo kako naše telo radi. Kada kažem „mi“, mislim na naučnike iz prošlosti – **Ti** nemaš ama baš nikakve veze s tim otkrićima.

→ *Nemaš ni ti, Adame, beskorisni mačarče. Prunela*

Odgovoriću ti na neka pitanja za koja čak ni ne znaš da treba da ih postaviš, kao recimo:

ŠTA BI TI SE DESILO DA TI JE BILA POTREBNA PUNA DOZA KRVI PRE NEGO ŠTO JE IZMIŠLJENA TRANSFUZIJA?

Pa, to zavisi od toga koji lekar bi te pregledao, ali najverovatnije bi ti rekao da popiješ mokraću, pivo, ili čak pseću krv. Ne bih da ti pokvarim iznenađenje, ali nijedan od ovih postupaka nije davao naročite rezultate...

ŠTA JE BIO VELIKI SMRAD?

Ne, to nije naziv kojim su historičari nazvali tvoju sobu posle pojedenih pet tanjira pasulja. To je bio period kada je Temza bila toliko zagađena ljudskim i životinjskim fekalijama da je ceo London mesecima smrdeo kao unutrašnjost konjske zadnjice i kada su se ljudi ozbiljno razbolevali od mikroba koji su se širili iz te gnusne kaljuge.

ČUDESNA MEDICINA

→ Sreća tvoja što ti nisi živeo u ono vreme, jer bi te svakodnevno hapsili zbog pokušaja ubistva. Prunela

Predstaviću ti i Lujza Pastera, koji je izmislio pastu. Ne, čekaj, to nije tačno. On je bio naučnik koji je prvi shvatio da su mikrobi ti koji izazivaju infekcije. Pre toga, ljudi su mislili da je za to zaslužan smrad.

On je čak smislio i način kako da uništi bakterije u hrani, pa su ljudi prestali da umiru od trovanja zaraženim mlekom.

Sve do pre otprilike dva veka, ženama nije bilo dozvoljeno da se školuju, pa tako nisu mogle da postanu lekarke i naučnice – ovo je užasan primer nečeg što se zvalo seksizam, shvatanja da su žene manje vredne od muškaraca.

Žene su pomogle milionima ljudi radeći kao babice ili isceliteljke, ali za to nisu dobile nikakvo priznanje. Štaviše, bivale su surovo kažnjavane! Sramota, znam...

Ali, ipak, upoznaću te s nekim sjajnim ženama koje su, uprkos glupom seksizmu, pokazale svetu da vrede, kao što je to učinila neverovatna Marija Kiri. Ona je prva žena koja je dobila Nobelovu nagradu za fiziku, a onda još jednu za hemiju (ako mene pitaš, malo je mnogo za jednu osobu, ali je više nego zasluženo). Njena otkrića i danas svakodnevno spasavaju živote

desetinama hiljada ljudi obolelih od raka.

Ali, nisu svi u istoriji bili genijalci. Evo, uzmimo za primer mog tatu koji je jednom uništio svoj laptop tako što ga je oprao vodom i sapunom.

Ako se vratimo još unazad, saznaćeš zašto su stari Egipćani smatrali da je ljudski mozak beskorisna masa koja može slobodno da završi u kanti za smeće, zašto su nekad nastavnici terali decu da puše cigarete, zašto su frizeri odsecali noge svojim mušterijama i zašto su ljude plaćali za prdenje. (Nažalost, toga danas više nema – izvini.)

→ Sad mi je jama na koga si. Purnela

ČUDESNA MEDICINA

Sve ovo ti nije dovoljno odvratno? A šta kažeš na to da su postojali hirurzi koji nikad nisu prali ruke smatrajući da što više krvi, utrobe i mozga imaju na odeći, to je bolje za njih? Ili oni koji su smatrali da pacijenti treba da budu potpuno budni tokom operacije, jer inače operacija neće uspeti? Možeš da odahneš – takvi više ne postoje. Bar se nadam...

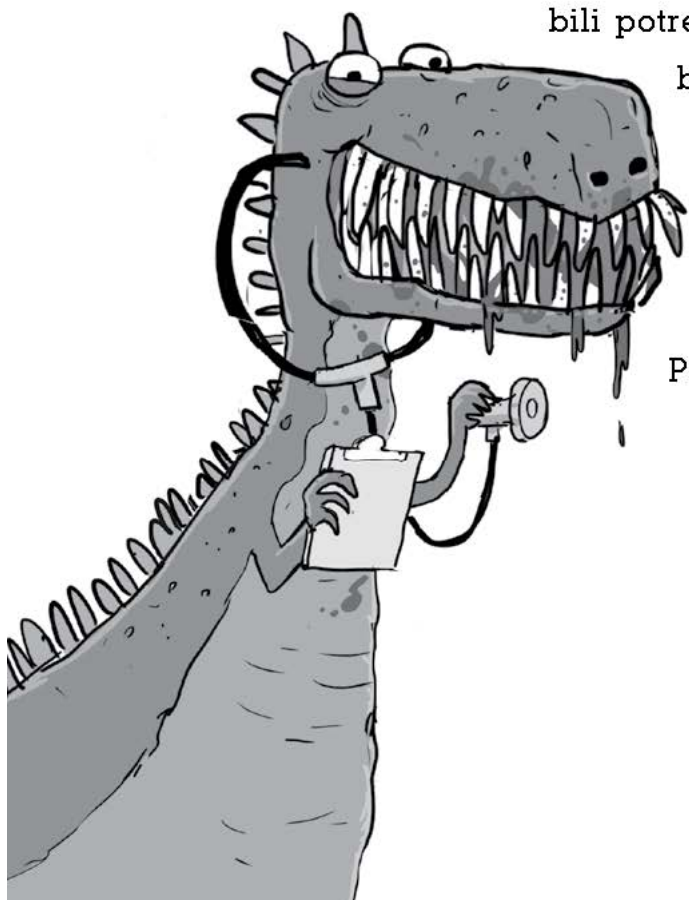
Dakle, ako je sve spremno, stavi štipaljku na nos (u ono vreme bilo je mnogo smrdljivog gnoja), obuj gumene čizme (bilo je i dosta balege i fekalija), operi ruke (jer oni sigurno nisu), pa da krenemo tamo gde je sve započelo. Ne, nećemo se vratiti u doba dinosaurususa – njima nisu

bili potrebni lekari. Možda su

baš zato i izumrli...

Lekar i vremenska mašina – zašto se toga niko ranije nije setio?

Polećemo!

Poučna i zabavna – ova knjiga
trebalo bi da je u školskom pro-

Hari Hil

URIN ILI VODICA ZA ISPIRANJE

LEKAR ILI PROBAČ?

PUNJENJE ZA JASTUK ILI

Smehotresna, sluzava i splačinasta ne-

ADAMA KEJA,

autora neverovatno popularne „**VESELE** A

Prošlost bi mogla biti vrlo zabavna ako voli

odrubljivanje glava. Međutim, ondašnji le-

blage veze kako funkcioniše ljudsk

ČUDESNA MEDICINA

ISBN 978-86-8

9 788680

www.propolisbook